

הגלריה בבית האדריכל מציגה:

המהנדס העירוני : יעקב (שיפמן) בן-סירה ותכנון עיר הלבנה

פתיחה התערוכה: יום ה' 16.02.17

ערב עיון: יום ד' 08.03.17

נעילה: 09.03.17

אוצרים: ד"ר אדריכל יוסי קליין, ואדריכל ערן טמיר-טאויל

התערוכה המוצעת מתמקדת בתרומתו הפרקטית וההגותית של יעקב (שיפמן) בן-סירה לגיבוש תבניתה הפיסית והאזרחית של "העיר הלבנה". בן-סירה, שכיהן כמהנדס העירוני השלישי של תל אביב, שימש בתפקידו בין השנים 1929 ו-1950 - תקופה ארוכה ומשמעותית במיוחד, במהלכה תרם תרומה שלא ניתן להגזים בחשיבותה לגיבושן של נורמות ודפוסי תכנון אורבניים וארכיטקטוניים שהפכו לנכסי צאן ברזל של המורשת התל אביבית בפרט והישראלית בכלל.

יעקב בן-סירה (1899-1994) עלה לא"י מבלארוס כנער. תחילה התגורר בגפו בתל אביב ולמד בגימנסיה "הרצליה", ובתום לימודיו התיכוניים הצטרף לקבוצת "עבודה" שבראשה עמד לוי שקולניק (אשכול), לימים ראש ממשלת ישראל. בהמשך היה בן-סירה פעיל ב"הגנה". בשנת 1921 החל בן-סירה את לימודיו האקדמיים באוניברסיטת לונדון, שם הוא רכש את השכלתו כמהנדס אזרחי. עם חזרתו לא"י התמנה בן-סירה לעוזרו של המתכנן המנדטורי הנודע קליפורד הולדיי ועמו הוא היה שותף לגיבוש תכניות עירוניות בירושלים, באר שבע ותל אביב. בשנת 1929, בהמלצת של הולדיי, מינה מאיר דיזנגוף את בן-סירה למהנדס העירוני השלישי של תל אביב, תפקיד אותו מילא במשך למעלה משני עשורים, במהלכם התמקד בהיבטים פונקציונאליים, אזרחיים וחברתיים של תכנון העיר. בתפקידו כמהנדס העיר היה יעקב בן-סירה דמות מפתח שתרמה תרומה משמעותית להפיכתה של תל אביב "הקטנה" לעיר מודרנית *par excellence* - היא "העיר הלבנה" שלימים הוכרה על ידי אונסק"ו כ"עיר מורשת עולמית".

עם התמנותו של בן-סירה למהנדס העירוני הוא חבר לאדריכלים צעירים חברי "חוג האדריכלים" שרכשו את השכלתם במרכזים המתקדמים באירופה, ופעל ליישום גורף של דפוסי תכנון מודרניסטיים בתל אביב. בן-סירה היה אחראי על הרחבתה של העיר אל מעבר לגבולותיה הגיאוגרפיים של תכנית גדס, כשהוא מוביל להקמת מערך עירוני וארכיטקטוני מודרני ויעיל בעיר ששילשה את מספר תושביה, וגדלה באופן ניכר בשטחה, לרבות באזורים חדשים במזרח וצפון העיר.

עמותת אדריכלים מאוחדים בישראל

רחוב המגדלור 15, יפו ת.ד. 8201 מיקוד 61082 טלפון 03-5188234 פקס 03-5188235

דוא"ל u-architects@barak.net.il אתר <http://www.isra-arch.org.il>

ייחודו של בן-סירה בקונטקסט של לחצי התקופה היה בשמירה על האופי האזרחי וחברתי של המרחב האורבני של העיר. בהקשר זה פעל בן-סירה לכינון רשת של שטחים ומבני וציבור וחינוך מודרניים, ולהקמה של מספר רב של שיכונים ציבוריים שהיו פורצי דרך בתקופתם. בנוסף, התמקד בן-סירה בתכנון ובבנייה של התשתיות הכלכליות של תל אביב ובכלל זה נמל תל אביב, שווקים עירוניים, שטחי מסחר ותעשייה, ושל הירידים העירוניים. עם זאת, פרויקט המודרניזציה אותו הוביל בן-סירה היה מלווה בניסיונות להרס של אזורים ותרבויות עירוניות שלמות. נדבך חשוב נוסף בפעילותו של בן-סירה היה התמקדותו בניסוח תיאורטי של עקרונות ודפוסי תכנון המותאמים לצרכים הייחודיים של העיר תל אביב בתקופה הטרומה מדינתית, ובאותה עת התפרסמו כתביו הפובליציסטיים הרבים של בן-סירה בארץ ובעולם.

בתערוכה יוצגו ארכיטקטורות ומערכים אורבניים שתוכננו על ידי יעקב בן-סירה ונבנו בתל אביב בהתפתחותם ההיסטורית, אך לא פחות חשוב מכך, יחשפו רעיונותיו התיאורטיים באשר לתבנית הפיסית והאזרחית של תל אביב ושל העיר הארצישראלית והישראלית.

ד"ר אדריכל יוסי קליין הוא מרצה בכיר במחלקה לארכיטקטורה ובתכנית לתואר שני בעיצוב אורבני בבצלאל, ירושלים. מחקריו מתמקדים בהיסטוריה של העיר תל אביב ושל הארכיטקטורה והעיר הישראלית. יוסי קליין הוא מחבר הספר האמריקניזציה של תל אביב (הוצאת כרמל, 2011)

אדריכל ערן טמיר-טאוויל הוא אוצר הגלריה בית האדריכל, בלוגר, מרצה ואדריכל פעיל.

הגלריה בבית האדריכל, המגדלור 15, יפו.

שעות פתיחה: א', ב', ג', ד' 10:00-15:30, ה' 10:00-19:00.

ניתן לתאם טלפונית ביקורים מעבר לשעות הפתיחה.

טל' לתיאומים: 03-5188234.

התערוכה בחסות: משרד התרבות והספורט, עיריית תל אביב יפו, עמותת אדריכלים מאוחדים
בישראל, בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב.

